

Показники оцінки збалансованості фінансових ресурсів державного соціального страхування

А.А. Сидорчук, доц., канд. екон. наук

Тернопільський національний економічний університет

Вступ

Взявши за основу континентальну модель соціального захисту населення, після здобуття незалежності, Україна починає активно використовувати елементи соціального страхування, наповнюючи їх не формальним (як це було за часів СРСР), а реальним фінансовим змістом. Такі трансформації призводять до виникнення перерозподільних відносин у державних фінансах, коли значні кошти на потреби соціального страхування спрямовуються з державного бюджету, що видозмінює суть та погіршує фінансовий стан державних соціальних фондів. З огляду на це, одним з актуальних питань на сучасному етапі є підвищення збалансованості фінансових ресурсів соціального страхування, формування яких має базуватись лише на внутрішніх джерелах. Незважаючи на значний інтерес з боку економістів, питанням фінансових ресурсів державного соціального страхування, особливо оцінюванню їхньої збалансованості, приділяється недостатня увага. Так, заміна страхових внесків як джерела формування коштів соціального страхування на податкові надходження державного бюджету свідчить про: незбалансованість її фінансових ресурсів, через що неможливо розробити довгострокову фінансову політику в цій сфері; необґрунтованість на належному рівні і неефективність фінансової бази соціального страхування населення взагалі. Таке становище склалося через відсутність належних макроекономічних передумов для запровадження та існування соціального страхування в Україні, на що вказують незначні темпи розвитку економіки, низький рівень доходів працездатного населення і високі темпи інфляції.

Вагомість вищезгаданих проблем, науково-теоретична і практична цінність їхнього вирішення зумовили актуальність статті.

Постановка завдання

Метою статті є дослідження практики формування та використання фінансових ресурсів державного соціального страхування в Україні, оцінювання стану та пошук шляхів підвищення їхньої збалансованості.

Результати дослідження

У контексті розгляду питання про фінансові ресурси будь-якого суб'єкта фінансових відносин (у тому числі держави) доцільно здійснити оцінювання їхньої фінансової збалансованості, тобто досягти такого стану розподілу і використання, який забезпечить незалежність цього суб'єкта від зовнішніх джерел фінансування¹. Такий стан характеризується (визначається) платоспроможністю, тобто здатністю своєчасно погашати свої платіжні зобов'язання². Інакше кажучи, фінансова збалансованість системи державного соціального страхування відобразатиме такий стан, коли сформовані фінансові ресурси державних цільових фондів забезпечують, з одного боку, незалежність від зовнішніх джерел фінансування (коштів бюджетної системи), а з іншого – здатність погашати взяті зобов'язання. На основі положень фінансового аналізу³ визначаємо такі завдання, вирішення яких, на нашу думку, дасть змогу проаналізувати фінансову збалансованість системи соціального страхування:

- дослідити джерела і рівень доходів окремих державних цільових фондів та системи соціального страхування загалом;
- простежити залежність системи від зовнішнього фінансування (коштів Державного бюджету України);
- визначити частку внутрішніх фінансових ресурсів окремого виду соціального страхування;
- оцінити фінансову збалансованість системи через побудову визначених показників (коефіцієнтів);
- систематизувати основні фактори, що зумовлюють сприятливий (кризовий) стан розвитку соціального страхування, й у разі виникнення останнього розробити заходи для фінансової стабілізації.

Збалансованість фінансових ресурсів соціального страхування аналізується за допомогою системи коефіцієнтів. Інформаційну базу для цих розрахунків становить звітність фондів соціального страхування про виконання своїх бюджетів за доходами і видатками.

В табл. 1. вміщено показники, які оцінюють фінансову збалансованість системи соціального страхування загалом й її окремих видів. Такими коефіцієнтами, на наш погляд, є: коефіцієнт забезпеченості внутрішніми фінансовими ресурсами, коефіцієнт співвідношення зовнішніх і внутрішніх фінансових ресурсів державного соціального страхування, та коефіцієнт їхньої автономії. Перший та другий коефіцієнт доцільно

¹ Федорович Р. В. Фінансовий аналіз : навч.-метод. посіб. / Р. В. Федорович, О. М. Загородна, В. М. Серединська. – Тернопіль : ТАНГ, 2001. – С. 82.

² Ван Хорн Дж.К. Основы управления финансами / Дж.К. Ван Хорн ; [пер. с англ.]. – М. : Финансы и статистика, 1999. – С. 116.

³ Ефимова О. В. Финансовый анализ / О. В. Ефимова. – М. : Бухгалтерский учет, 1998. – С. 109

використовувати для аналізу стану фінансових ресурсів на макрорівні – головних управлінь державних цільових фондів, а третій – на регіональному рівні їхніх обласних управлінь.

Табл. 1

Показники фінансової збалансованості соціального страхування⁴

Назва коефіцієнта	Формула розрахунку	Економічна інтерпретація
Коефіцієнт забезпеченості внутрішніми фінансовими ресурсами	$K_{зв} = \frac{В\Phi P}{\Sigma \Phi P}$ <p>де ВФР – загальна величина внутрішніх фінансових ресурсів окремого виду соціального страхування; $\Sigma \Phi P$ – загальна величина фінансових ресурсів окремого виду соціального страхування</p>	Характеризує наявність внутрішніх фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення поточної діяльності цільового фонду держави, який управляє окремим видом соціального страхування. Чим вищий показник, тим кращий фінансовий стан соціального страхування і тим більше у нього можливостей у проведенні своєї незалежної фінансової політики.
Коефіцієнт співвідношення зовнішніх та внутрішніх фінансових ресурсів соціального страхування	$K_c = \frac{З\Phi P}{В\Phi P}$ <p>де ЗФР – фінансові ресурси державних цільових фондів, отримані із зовнішніх джерел; ВФР – загальна величина внутрішніх фінансових ресурсів окремого виду соціального страхування</p>	Характеризує кількість отриманих з державного бюджету ресурсів, яку цільовий фонд залучає на 1 грн. внутрішніх. Зростання коефіцієнта K_c свідчатиме про залежність цільових фондів від зовнішніх джерел фінансування та про втрату фінансової збалансованості.
Коефіцієнт регіональної автономії фінансових ресурсів соціального страхування	$K_a = \frac{В\Phi P}{\Phi P_{\text{в}}}$ <p>де ВФР – загальна величина внутрішніх фінансових ресурсів окремого виду соціального страхування; $\Phi P_{\text{в}}$ – загальна величина використаних фінансових ресурсів окремого виду соціального страхування</p>	Характеризує частку витратів, яка фінансується винятково за рахунок внутрішніх фінансових ресурсів окремого виду соціального страхування на регіональному рівні. Чим вищий коефіцієнт тим більший ступінь фінансової незалежності (автономії) окремого виду соціального страхування в досліджуваному регіоні.

Враховуючи поділ фінансових ресурсів державного соціального страхування на внутрішні та зовнішні, доцільно визначати показник, який характеризуватиме ступінь незалежності цих ресурсів від зовнішніх джерел фінансування. Таким показником, на нашу думку, є коефіцієнт забезпеченості внутрішніми фінансовими ресурсами того чи іншого виду соціального страхування ($K_{зв}$). Взнявши за основу вихідні положення аналізу фінансової збалансованості підприємств і розроблені методики оцінювання цієї збалансованості, визначений коефіцієнт $K_{зв}$ подамо такою формулою:

$$K_{зв} = \frac{В\Phi P}{\Sigma \Phi P} \quad (1)$$

де ВФР – загальна величина внутрішніх фінансових ресурсів окремого виду соціального страхування;

$\Sigma \Phi P$ – загальна величина фінансових ресурсів окремого виду соціального страхування.

⁴ Розроблено автором самостійно

Цей показник – коефіцієнт Кзв – характеризує наявність внутрішніх фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення поточної діяльності цільового фонду держави, який управляє окремим видом соціального страхування. Теоретично обґрунтоване значення показника навряд чи може бути визначене. Припускаємо, що чим він вищий, тим кращий фінансовий стан соціального страхування тим більше у нього можливостей у проведенні своєї незалежної фінансової політики. Коли Кзв дорівнює 1, поточні зобов'язання цільових фондів фінансуються винятково за рахунок внутрішніх фінансових ресурсів.

Ще один показник – коефіцієнт співвідношення зовнішніх та внутрішніх фінансових ресурсів державного соціального страхування – характеризує кількість отриманих з державного бюджету ресурсів, яку цільовий фонд залучає на 1 грн. внутрішніх (Кс):

$$Kc = \frac{ЗФР}{ВФР}, \quad (2)$$

де ЗФР – фінансові ресурси державних цільових фондів, отримані із зовнішніх джерел;

ВФР – загальна величина внутрішніх фінансових ресурсів окремого виду соціального страхування.

Зростання коефіцієнта Кс свідчатиме про залежність цільових фондів від зовнішніх джерел фінансування втрату фінансової збалансованості. Причинами неплатоспроможності (втрати фінансової збалансованості) фондів соціального страхування можуть бути:

- невиконання плану надходжень страхових внесків і здійснення витрат;
- неефективна політика управління коштами соціального страхування (підвищення/зниження виплат при незмінності доходів; скорочення/ підвищення доходів при незмінності виплат та ін.);
- зниження платоспроможності (скорочення доходів) платників страхових зборів через загальний спад економіки країни;
- високий рівень оподаткування страховими внесками, що зумовлює «тіньовий» оборот заробітної плати.

Необхідність у ще одному, третьому коефіцієнті, який оцінює фінансовий стан соціального страхування на регіональному рівні, зумовлена існуванням областей-донорів та областей-реципієнтів у формуванні та використанні коштів соціального страхування в Україні. Тому, якщо фінансові ресурси окремого державного цільового фонду є збалансованими на макрорівні – і, відповідно, коефіцієнт забезпеченості внутрішніми фінансовими ресурсами буде на високому рівні – існують регіональні відмінності, коли окремі області акумулюють коштів більше ніж свої потреби (видатки) і їхній фінансовий стан є вищим ніж загальнодержавний, і навпаки. Виникає проблема у дослідженні цих

регіональних особливостей, яку покликаний вирішити коефіцієнт регіональної автономії фінансових ресурсів державного соціального страхування.

Даний коефіцієнт визначається методом ділення обсягу внутрішніх фінансових ресурсів державного соціального страхування на загальний обсяг видатків за окремим видом соціального страхування (Ka):

$$Ka = \frac{B\Phi P}{\Phi P_s}, \quad (3)$$

де ВФР – загальна величина внутрішніх фінансових ресурсів окремого виду соціального страхування;

ФРв – обсяг використаних коштів окремого виду соціального страхування.

де ВФР – загальна величина внутрішніх фінансових ресурсів окремого виду соціального страхування;

ФРв – обсяг використаних коштів окремого виду соціального страхування.

Ka вказує на частку внутрішніх фінансових ресурсів державного соціального страхування у видатках окремого виду соціального страхування, зокрема якщо Ka дорівнюватиме 1, то видатки соціального страхування фінансуються винятково за рахунок внутрішніх ресурсів. Як і з $Kзв$, теоретично можливе значення коефіцієнта Ka визначити складно. Припускаємо, що чим він вищий, тим вищий ступінь фінансової незалежності соціального страхування. Якщо коефіцієнт Ka буде більший від 1, то це свідчитиме, що внутрішні фінансові ресурси державного соціального страхування акумулюються в обсягах, які перевищують потреби цього виду соціального страхування. Якщо у перспективі, на загальнодержавному рівні, $Ka \geq 1$, то ми матимемо підстави вести мову про необхідність зниження ставок страхових внесків, оскільки фактичні обсяги ресурсів, які вони забезпечують, перевищують потребу в коштах.

Як показано в табл. 2, обсяги фінансових ресурсів соціального страхування, впродовж 2004–2012 рр. зростають по усій структурі. При цьому збільшення відбулось синхронно і симетрично у 4,7 рази порівняно із показником 2004 р. Скорочення величини фінансових ресурсів соціального страхування з тимчасової втрати працездатності у 2008 р. відбулося за рахунок зменшення надходжень від працевластців, що зумовлено зміною ставки страхового внеску з 2,9% до 1,5% яке відбулось у 2007 р.

Залишивши поза виключенням деяке уповільнення темпів зростання у 2006 р., впродовж 2004–2012 рр. простежуємо збільшення фінансових ресурсів пенсійного страхування, що було більшою мірою зумовлене асигнуваннями з Державного бюджету України, ніж збільшенням страхових внесків з працевластців і найманих осіб. Ступінь перевищення фінансових ресурсів, отриманих за перерозподілом над внутрішніми доходами

ПФУ в 2004 р., сягав трикратного розміру з тенденцією до збільшення розриву в наступні роки.

Табл. 2

Обсяги фінансових ресурсів соціального страхування відповідно до окремих видів та оцінка їх збалансованості упродовж 2004–2010 рр., млрд. грн.⁵

Показник	2004 р.	2006 р.	2008 р.	2010 р.	2012 план
Внутрішні ФРссб *	2,153	2,800	4,756	7,188	8,899
Асигнування Фссб з Державного бюджету України	0,0003	0,0005	0,003	0,002	0,027
Всього ФРссб	2,153	2,801	4,759	7,190	8,926
Кзв ФРссб	99,98	99,96	99,93	99,97	99,73
Кс ФРссб	0,000	0,000	0,000	0,000	0,003
Внутрішні ФРссст **	3,148	6,305	7,212	7,775	9,875
Асигнування Фссст з Державного бюджету України	0,009	0,952	0,015	0,074	0,091
На виплату допомоги громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи	0,009	0,010	0,015	0,074	0,091
На покриття видатків, пов'язаних з виплатою допомоги при народженні дитини, млн. грн.	0,000	0,942	0,000	0,000	0,000
Всього ФРссст	3,157	7,257	7,227	7,849	9,966
Кзв ФРссст	99,72	86,88	99,79	99,06	99,09
Кс ФРссст	0,002	0,151	0,002	0,009	0,009
Внутрішні ФРссн ***	1,575	2,382	3,926	4,130	6,137
Асигнування Фссн з Державного бюджету України	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Всього ФРссн	1,575	2,382	3,926	4,130	6,137
Кзв ФРссн	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000
Кс ФРссн	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Внутрішні ФРпс ****	33,107	51,577	101,950	124,815	161,534
Асигнування ПФУ з Державного бюджету України	5,995	9,974	41,420	38,145	47,829
Асигнування ПФУ з Фссб	0,095	0,144	0,011	0,046	0,154
Асигнування ПФУ з Фссн	0,052	0,216	1,167	0,421	0,479
Покриття дефіциту бюджету ПФУ коштами Державного бюджету України	0,000	7,290	6,031	26,596	9,705
Всього ФРпс	39,249	69,201	150,579	190,023	219,701
Кзв ФРпс	84,351	74,532	67,705	65,684	73,52
Кс ФРпс	0,185	0,342	0,477	0,522	0,360
Внутрішні ФРсс *****	39,983	63,064	117,844	143,908	186,445

*ФРссб – фінансові ресурси соціального страхування на випадок безробіття;

**ФРссст – фінансові ресурси соціального страхування з тимчасової втрати працездатності;

***ФРссн – фінансові ресурси соціального страхування від нещасних випадків на виробництві;

****ФРпс – фінансові ресурси пенсійного страхування;

*****ФРсс – фінансові ресурси соціального страхування.

Загалом якщо у 2012 р. на 1 грн. внутрішніх фінансових ресурсів пенсійного страхування припадатиме 36 коп. зовнішніх фінансових ресурсів, то у 2004 р. цей показник був не лише 18 коп. Такі зміни можна пояснити зростанням задекларованих розмірів пенсій (особливо в 2005 р., коли вони вперше досягли рівня прожиткового мінімуму) і припиненням

⁵ Складено автором на основі звітних даних діяльності Фонду соціального страхування на випадок безробіття, Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та Пенсійного фонду України за 2004–2012 р.

протистояння між ПФУ та суб'єктами господарювання, що вибрали спрощену систему оподаткування (останніх зобов'язали сплачувати окремі внески до ПФУ).

Скорочення темпів зростання фінансових ресурсів за перерозподілом у 2006 р. було зумовлено тим, що розмір пенсій, порівняно з 2004 р., збільшувався не такими швидкими темпами. Проте практично незмінність структури фінансових ресурсів пенсійного страхування у 2004–2012 рр. дає змогу припустити, що роль ресурсів Державного бюджету України не зменшилась і що така структура є одним з результатів соціальної політики у галузі пенсійного страхування, яка велася у 2004 р. Незважаючи на тотожність змін в абсолютних розмірах фінансових ресурсів соціального страхування, їх структура зазнавала змін.

Зміна наведених в табл. 2 коефіцієнтів Кзв, Кс показує, що впродовж усього аналізованого періоду внутрішні надходження зі страхування від нещасних випадків на виробництві та у разі безробіття, практично повною мірою забезпечували поточну діяльність відповідних цільових фондів. Аналогічний висновок можна було би зробити і для соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, якщо не брати до уваги результат 2006 р., коли скоротився на 13% ступінь забезпеченості внутрішніми ресурсами. Тобто, якщо фінансові ресурси соціального страхування на випадок безробіття, з тимчасової втрати працездатності та від нещасних випадків на виробництві повною мірою сформовані за рахунок внутрішніх надходжень, фінансові ресурси пенсійного страхування лише на $\frac{3}{4}$. При цьому, стан фінансових ресурсів пенсійного страхування упродовж аналізованого періоду, порівнюючи із 2004 р., суттєво погіршився.

Табл. 3

Показники ВВП і фінансових ресурсів соціального страхування та їхньої структури впродовж 2004–2012 рр.⁶

Показники	2004 р.	2006 р.	2008 р.	2010 р.	2012 р. (план)
ВВП, млрд. грн.	345,113	544,153	948,056	1082,569	1349,515
ФРсс всього, млн. грн.	42,977	74,384	159,264	201,343	234,764
Внутрішні ФРсс, млн. грн.	39,983	63,064	117,844	143,908	186,445
Питома вага ФРсс у ВВП, %	12,45	13,67	16,80	18,60	17,40
Питома вага внутрішніх ФРсс у ВВП, %	11,59	11,59	12,43	13,29	13,82
Питома вага ФРсс по перерозподілу, %	0,87	2,08	4,37	5,31	3,58
Кс ФРсс	0,075	0,179	0,351	0,399	0,259

Частка внутрішніх фінансових ресурсів соціального страхування впродовж досліджуваного періоду суттєво не змінилися – упродовж аналізованого періоду вони

⁶ Складено автором на основі звітних даних діяльності Фонду соціального страхування на випадок безробіття, Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві, Пенсійного фонду України та державної служби статистики за 2004–2012 р.

складали 12-13% ВВП. На протигагу цьому, питома вага фінансових ресурсів соціального страхування, отриманих за перерозподілом, однозначно зросла: від 0,9 % у 2004 р. до 3,6% у 2012 р. – і, незважаючи на деяке скорочення у 2012 рр., залишилась на рівні якого досягла у 2008 р. Такі зміни привели до того, що коефіцієнт співвідношення зовнішніх і внутрішніх фінансових ресурсів соціального страхування впродовж 2008–2010 рр. суттєво підвищився. Таке підвищення відбулося у 2004–2006 рр., коли значення коефіцієнта із 0,08 зросло до 0,35, й у 2008–2012 рр. воно не знижувалось.

Коефіцієнт регіональної автономії фінансових ресурсів державного соціального страхування застосуємо при аналізі формування таких ресурсів на рівні Івано-Франківської, Рівненської та Тернопільської області.

Фінансові ресурси державного соціального страхування на випадок безробіття у Івано-Франківській, Рівненській та Тернопільській областях формуються на рівні, що практично не змінився впродовж 2004–2012 рр. – 5% від загальнодержавного показника доходів за даним видом соціального страхування. Інакше кажучи, суттєвих змін у структурі чи кількості платників таких внесків не відбулося, що не привело до будь-яких якісних змін у структурі регіональних фінансових ресурсів державного соціального страхування на випадок безробіття. Структура фінансових ресурсів на рівні досліджуваних областей значною мірою відрізняється від структури таких ресурсів загалом по Україні у бік її погіршення – скорочення частки внутрішніх та, відповідно, збільшення частки фінансових ресурсів за перерозподілом. Отже, у фінансовому розумінні за цим видом страхування регіональні управління Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття є реципієнтами коштів.

Враховуючи певну нестабільність структури витрат фінансових ресурсів державного соціального страхування з тимчасової втрати працездатності та витратами, зумовленими похованням, для порівняння даних при їхньому аналізі візьмемо за основу показники 2007–2012 рр. Це нам дасть змогу зробити такі висновки. У 2008 р. внутрішні фінансові ресурси становили 80–90% від загальної величини фінансових ресурсів за цим видом страхування. Проведений аналіз свідчить про те, що у будь-якому разі, частка зовнішніх фінансових ресурсів на рівні областей є більшою, ніж загалом по Україні. Через це досліджувані області, як і за страхуванням у разі безробіття, належать до дотаційних. Скорочення частки внутрішніх фінансових ресурсів у 2006–2007 рр. можна пояснити фінансуванням потреб страхування у разі тимчасової втрати працездатності коштами Державного бюджету України як відшкодування виплат на одноразову допомогу при народженні дитини, збільшених з 2006 р.

Структура фінансових ресурсів державного соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань відображає відсутність зовнішніх фінансових ресурсів як джерела коштів, що відповідає загальнодержавним тенденціям. За цим видом страхування у 2012 р. акумульовано коштів на суму, яка в 4 рази перевищує рівень 2004 р., що також не суперечить тенденціям загалом по Україні. На відміну від страхування у разі безробіття і в разі тимчасової втрати працездатності, страхування від нещасних випадків на виробництві не є дотаційним на рівні досліджуваних областей.

Така ситуація зумовлена структурою галузей економіки у цих областях: переважно сільське господарство, яке має один з найнижчих відсотків обкладання страхових внеском, – з одного боку, та рівень травматизму – з іншого. Перший фактор призводить до того, що за цим видом соціального страхування акумулюються найменші обсяги ресурсів в абсолютному виразі, а другий – опосередковано, через незначні видатки спричиняє профіцит бюджету Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. З огляду на це припускаємо дотаційність його ресурсів у східних регіонах України, де промисловість більш розвинута, а отже, й більшою є кількість нещасних випадків на виробництві.

Тенденції, які стосуються фінансових ресурсів державного пенсійного страхування загалом по Україні, практично ідентичні тенденціям на регіональному рівні. Так, їхні обсяги впродовж 2004–2012 рр. невпинно зростають як на загальнодержавному (в 6 разів), так і на місцевому рівні (в 6 разів у Тернопільській та Рівненській областях й у 8 разів в Івано-Франківській). У структурі фінансових ресурсів на загальнодержавному рівні частка внутрішніх фінансових ресурсів різко скоротилась у 2006 р., дещо зросла у 2007 р. та знову поступово зменшилась у 2009–2012 рр. Щодо обсягу фінансових ресурсів державного пенсійного страхування, то як на рівні України, так і на регіональному рівні вони становлять близько 90% усіх ресурсів соціального страхування. Як й інші види соціального страхування, регіональні фінансові ресурси державного пенсійного страхування потребували дотацій, абсолютна величина яких впродовж 2004–2012 рр. невпинно зростала, досягнувши максимуму в 2006 р., що також відповідає загальнодержавним тенденціям того періоду.

Якісних змін у структурі регіональних фінансових ресурсів державного соціального страхування, які би суттєво відрізнялись від загальнодержавних, впродовж 2004–2012 рр. не відбулося.

Висновки

На сучасному етапі розвитку фінансової системи України, ресурси соціального страхування формуються в обсягах достатніх для фінансування потреб лише безробітного населення, постраждалих внаслідок нещасних випадків на виробництві і тимчасово

непрацевдатних. При цьому, найменше можливостей у проведенні своєї незалежної фінансової політики є у Пенсійного фонду України, а найбільше – у Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України. Тому, ПФУ як цільовий фонд, повноцінно функціонувати лише в умовах проголошеної солідарної відповідальності поколінь не може. Наш висновок ґрунтується на тому, що понад 25% його ресурсів сформовані залученими джерелами, і цей показник упродовж 2004–2012 рр. не покращується.

Збільшення частки фінансових ресурсів у ВВП впродовж 2004–2012 р. забезпечувалося не інтенсивним шляхом – підвищенням ролі страхових внесків чи можливим розширенням бази їхнього оподаткування, а екстенсивним – шляхом перерозподілу акумульованих бюджетних ресурсів держави у цільових фондах. Така практика фінансового забезпечення соціального страхування населення змінює суть і призначення окремих фінансових інституцій держави. Її продовження є свідченням незбалансованості державних фінансових ресурсів у загрозованих масштабах, які можуть бути подолані лише за допомогою адміністративних методів.